

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
BALSAVIMO INTERNETU SISTEMOS SUKŪRIMO IR ĮGYVENDINIMO
ĮSTATYMAS**

2015 m.

d. Nr.

Vilnius

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato teises ir organizacines prielaidas balsavimui internetu Lietuvos Respublikoje įteisinti, pagrindinius balsavimo internetu principus ir tvarką, rinkėjo balso prioriteto ir anuliavimo taisyklės, Balsavimo internetu informacinės sistemos (toliau – informacinė sistema) steigimo pagrindus, funkcinius ir saugumo reikalavimus.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Balsavimas internetu** – nuotolinis balsavimas, kai rinkėjas būdamas bet kurioje vietoje internetu gali išreikšti savo valią rinkimuose ar referendume.

2. **Balsavimas kontroliuojamoje aplinkoje** – balsavimas rinkimų dieną rinkimų apylinkėje arba balsavimas iš anksto savivaldybės administracijos patalpose, diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose, laivuose, kariniuose vienetuose, stacionariose asmens sveikatos priežiūros įstaigose, socialinės rūpybos ar globos įstaigose, bausmių vykdymo įstaigose arba namuose akivaizdžiai dalyvaujant rinkimų komisijų nariams.

3. **Balsavimas nekontroliuojamoje aplinkoje** – balsavimas iš anksto internetu akivaizdžiai nedalyvaujant rinkimų komisijų nariams.

4. **Elektroninė balsadėžė** – technologiškai ir fiziškai apsaugota elektroninė duomenų saugykla, kurioje iki rinkimų pabaigos yra saugomi internetu balsavusių rinkėjų balsai, užkoduoti kriptografiniais algoritmais.

5. **Elektroninis referendumo biuletenis** – failas, kuriame rinkėjas pažymi vieną iš įrašytų atsakymų.

6. **Elektroninis rinkimų biuletenis** – failas, kuriame rinkėjas pažymi kandidatą (-us), partiją (-as), visuomeninį rinkimų komitetą (-us) ir (ar) pirmumo balsą (-us).

3 straipsnis. Balsavimo internetu principai

1. Balsavimas internetu vyksta naudojantis informacine sistema ir turi atitikti visus balsavimui rinkimuose ir referendumuose keliamus reikalavimus, nustatytus Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų, Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų, Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą, Lietuvos Respublikos referendumo įstatymuose.

2. Balsuojant internetu turi būti vadovaujama šiais principais:

1) slaptumo užtikrinimo – informacinė sistema privalo užtikrinti, kad nė vienas asmuo, įskaitant ir informacinės sistemos valdytoją ir tvarkytoją, negalėtų susipažinti su rinkėjo balsu. Draudžiama reikalauti rinkti arba pateikti įrodymus, kurie galėtų atskleisti rinkėjo balso turinį;

2) alternatyvaus balsavimo – balsavimas internetu yra papildomas balsavimo būdas, kuriuo galima pasinaudoti lygiagrečiai su balsavimu rinkimų dieną ar išankstiniu balsavimu kontroliuojamoje aplinkoje;

3) paskutinio balso prioriteto – per visą balsavimo internetu laikotarpį rinkėjas gali balsuoti neribotą skaičių kartų, skaičiuojant balsus įskaitomas tik paskutinis rinkėjo paduotas balsas.

4 straipsnis. Balsavimo internetu laikas

Balsuoti internetu galima iš anksto nuo paskutinio pirmadienio iki rinkimų dienos 9 valandos iki paskutinio ketvirtadienio iki rinkimų dienos 22 valandos.

5 straipsnis. Rinkėjo balso prioritetas

1. Rinkėjo balsas, paduotas rinkimų apylinkėje rinkimų dieną, turi aukščiausią prioritetą.

2. Tais atvejais, kai rinkėjas balsavo iš anksto paštu ar kontroliuojamoje aplinkoje ir rinkimų apylinkėje rinkimų dieną, įskaitomas rinkėjo balsas, paduotas rinkimų apylinkėje rinkimų dieną. Tais atvejais, kai rinkėjas balsavo ir rinkimų apylinkėje rinkimų dieną, ir internetu, įskaitomas jo balsas, paduotas rinkimų apylinkėje rinkimų dieną.

3. Tais atvejais, kai rinkėjas balsavo internetu ir iš anksto paštu ar kontroliuojamoje aplinkoje, įskaitomas rinkėjo paštu ar kontroliuojamoje aplinkoje paduotas balsas, jei rinkėjas nebalsavo rinkimų apylinkėje rinkimų dieną.

6 straipsnis. Balsavimas internetu

1. Balsavimą internetu prižiūri Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – Vyriausioji rinkimų komisija) savo nustatyta tvarka.

2. Balsuoti internetu gali visi rinkimų teisę turintys rinkėjai, įrašyti į rinkėjų sąrašą ir turintys reikalingas technines priemones savo asmens tapatybei įrodyti elektroninio ryšio priemonėmis.

3. Rinkėjų sąrašas sudaromas Lietuvos Respublikos gyventojų registro pagrindu. Vyriausioji rinkimų komisija organizuoja rinkėjų sąrašo sudarymą, tikslinimą ir tvarkymą.

4. Rinkėjo, balsavusio internetu informacinėje sistemoje, balsas priskiriamas tai rinkimų apygardai, į kurios rinkėjų sąrašą jis yra įrašytas.

7 straipsnis. Rinkėjo balso anuliavimas ir elektroninio rinkimų ar referendumo biuletenio saugojimas

1. Rinkėjas gali anuliuoti savo internetu paduotą balsą į elektroninę balsadėžę išsiuntęs naujai užpildytą arba neužpildytą elektroninį rinkimų ar referendumo biuletenį. Jei elektroninis rinkimų ar referendumo biuletenis bus neužpildytas, rinkėjo paduotas balsas, skaičiuojant balsavimo rezultatus, bus įskaitytas kaip negaliojantis.

2. Elektroninėje balsadėžėje saugomas tik paskutinis rinkėjo pateiktas elektroninis rinkimų ar referendumo biuletenis.

8 straipsnis. Balsavimo internetu pripažinimas negaliojančiu

Balsavimas internetu gali būti pripažintas negaliojančiu, jeigu nustatoma, kad buvo pažeistas informacinės sistemos saugumas ir (ar) elektroninės balsadėžės duomenų vientisumas. Sprendimą dėl balsavimo internetu pripažinimo negaliojančiu priima Vyriausioji rinkimų komisija savo nustatyta tvarka, atsižvelgdama į informacinės sistemos auditorių išvadas.

II SKYRIUS BALSAVIMO INTERNETU INFORMACINĖ SISTEMA

9 straipsnis. Informacinė sistema

Informacinė sistema steigiama balsavimui internetu organizuoti ir užtikrinti tiek kontroliuojamoje, tiek nekontroliuojamoje aplinkoje.

10 straipsnis. Rinkėjo tapatybės nustatymas balsuojant internetu

1. Rinkėjas informacinėje sistemoje turi būti atpažįstamas panaudojant asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje kvalifikuotą sertifikatą, kitus asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje duomenis ir užtikrinant aukštą elektroninės atpažinties schemos saugumo užtikrinimo lygį.

2. Užsienyje esantys rinkėjai, deklaruojantys savo išvykimą iš Lietuvos Respublikos, neturintys kvalifikuoto sertifikato asmens tapatybei nustatyti ir iš anksto internetu, diplomatinėje atstovybėje ar konsulinėje įstaigoje užsiregistravę balsuoti internetu, skirtingais duomenų perdavimo kanalais (paštu, internetu, GSM ryšiu) gauna prisijungimo prie informacinės sistemos duomenis. Tokiu atveju rinkėjas prisiima atsakomybę už jo naudojamų prisijungimo duomenų saugumą ir įsipareigoja neperleisti jų tretiesiems asmenims.

11 straipsnis. Balsavimo rezultatų slaptumas

1. Elektroninio rinkimų ar referendumo biuletenio turinys turi išlikti slaptas iki rinkimų dienos pabaigos. Niekam negali būti prieinami tarpiniai rinkimų rezultatai.

2. Niekam, įskaitant ir informacinės sistemos tvarkytoją, neturi būti suteikta galimybė pakeisti rinkėjo paduoto balso turinio, įdėti papildomų rinkėjo balsų kitaip nei rinkėjui nubalsavus laikantis šio įstatymo reikalavimų ar panaikinti rinkėjo balsus.

3. Užpildyti ir užkuoduoti rinkėjo biuleteniai turi būti laikomi ir saugomi saugioje elektroninėje balsadėžėje.

12 straipsnis. Rinkėjo balso patikrinimo principai

Pagrindiniai rinkėjo balso patikrinimo principai:

1) balsuota kaip norėta: tai principas, kuris leidžia rinkimų laikotarpiu rinkėjui įsitikinti, kad užkoduotas balsas yra toks, kokį rinkėjas norėjo pateikti;

2) įrašyta kaip pateikta: tai principas, kuris leidžia rinkimų laikotarpiu rinkėjui patikrinti, ar jo užkodotas balsas iš tiesų yra saugomas elektroninėje balsadėžėje;

3) suskaičiuota kaip balsuota: tai principas, kuris turi užtikrinti, kad stebėtojai ar nepriklausomi auditoriai galėtų patikrinti, ar rezultatai yra gauti iškodavus elektroninėje balsadėžėje buvusius užkoduos balsus;

4) tinkamas rinkėjas: tai principas, kuris turi užtikrinti, kad stebėtojai ar nepriklausomi auditoriai galėtų įsitikinti, kad visus skaičiuoti pateiktus rinkėjų balsus pateikė rinkimų teisę turintis asmenys.

13 straipsnis. Balsavimo paslapties užtikrinimas

1. Rinkėjų balsai užkoduojami panaudojant asimetrinius kriptografinius informacijos kodavimo būdus. Prieš pradėdant balsavimą internetu paskutinį pirmadienį iki rinkimų dienos 8 valandą Vyriausioji rinkimų komisija savo nustatyta tvarka sukuria raktų porą informacijai koduoti ir yra atsakinga už raktų generavimą ir saugojimą iki rinkimų dienos pabaigos.

2. Pasibaigus rinkimų dienai elektroninėje balsadėžėje esantys biuleteniai išrūšiuojami pagal rinkimų apygardas, atskiriami nuo rinkėjo asmens tapatybės duomenų, sumaišomi taip, kad nebūtų galima nustatyti ryšio tarp elektroninio rinkimų ar referendumo biuletenio ir jį pateikusio asmens tapatybės. Visi veiksmai elektroninėje balsadėžėje atliekami automatinio būdu.

14 straipsnis. Dvigubo balsavimo išvengimas

1. Pasibaigus balsavimo internetu laikui, pagal informacinės sistemos turimus duomenis ir neatskleidžiant rinkėjo balso turinio internetu balsavę rinkėjai rinkėjų sąrašuose pažymimi automatinio būdu. Nesant techninių galimybių ar esant ryšio sutrikimui, pagal informacinės sistemos turimus duomenis Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka apylinkių rinkimų komisijoms pranešama, kurie rinkėjai balsavo internetu. Apylinkių rinkimų komisijos apie tai pažymi rinkėjų sąrašuose.

2. Jei internetu balsavęs rinkėjas rinkimų dieną atvyksta balsuoti į rinkimų apylinkę, apylinkės rinkimų komisija nedelsdama privalo apie tai pranešti informacinės sistemos tvarkytojui, kuris informacinėje sistemoje pažymi, kad rinkėjas atvyko balsuoti į rinkimų apylinkę, ir iš elektroninės balsadėžės pašalina rinkėjo internetu paduotą elektroninį rinkimų ar referendumo biuletenį. Esant techninėms galimybėms ir apylinkių rinkimų komisijai rinkėjų sąrašuose pažymėjus, kad rinkėjas atvyko balsuoti, rinkėjo internetu paduotas elektroninis rinkimų ar referendumo biuletenis iš elektroninės balsadėžės pašalinamas automatinio būdu.

15 straipsnis. Balsavimo internetu auditas

1. Informacinė sistema turi būti prieinama audituoti tiek informacinės sistemos tvarkytojui, tiek išoriniams auditoriams. Turi būti atliekamas informacinės sistemos saugos auditas ir informacinės sistemos veikimo rinkimų metu auditas. Informacinės sistemos auditą atlieka informacinės sistemos valdytojo parinkti tarptautinių organizacijų sertifikuoti informacinių sistemų auditoriai. Atliekant auditą negali būti pažeistas slaptumo užtikrinimo principas.

2. Balsuoti internetu galima tik atlikus išankstinį informacinės sistemos saugos auditą, kuris turi būti atliktas ne anksčiau kaip 6 mėnesiai iki rinkimų dienos ir ne vėliau kaip 30 dienų iki rinkimų dienos.

3. Informacinės sistemos auditas turi apimti informacinės sistemos programinės įrangos kodo diegimo bei keitimo eigą ir tvarką, internetu paduotų balsų skaičiavimą, saugojimą ir sunaikinimą, dokumentus ir veiklą, susijusią su informacinės sistemos veikimu ir sauga. Auditorių išvada ir su auditu susiję dokumentai yra vieši ir skelbiami Vyriausiosios rinkimų komisijos interneto svetainėje.

4. Informacinės sistemos auditoriai taip pat atlieka balsavimo internetu eigos ir informacinės sistemos veikimo rinkimų metu auditą ir Vyriausiajai rinkimų komisijai pateikia išvadą ne vėliau kaip iki paskutinio penktadienio iki rinkimų dienos 22 valandos.

5. Audito tikslais informacinė sistema turi registruoti visus veiksmus, kurie buvo atliekami balsavimo proceso metu.

6. Informacija apie informacinės sistemos struktūrą, veikimą, šios sistemos programinės įrangos kodą ir jo pakeitimus turi būti prieinama tik tiems asmenims, kurie pasirašė informacinės sistemos valdytojo nustatytos formos sutartį dėl informacijos konfidencialumo.

7. Informacinės sistemos valdytojas turi sudaryti galimybę balsavimo internetu eigą stebėti rinkimų stebėtojams ir visuomenės informavimo priemonių atstovams.

16 straipsnis. Kiti pagrindiniai balsavimo internetu reikalavimai

1. Rinkėjas turi turėti galimybę balsuoti iš visų pagrindinių ir Lietuvos Respublikoje paplitusių interneto ryšių turinčių įrenginių.

2. Balsuoti internetu rinkėjui turi užtekti minimalių kompiuterinio raštingumo žinių.

3. Duomenims koduoti turi būti naudojami patikimi ir pasaulyje pripažinti kodavimo algoritmai ir metodai, kurių galiojimo terminas – ne mažiau kaip 30 metų nuo informacinės sistemos įsteigimo.

4. Atpažinus rinkėją elektroninėje erdvėje, visa informacija apsieičiama naudojantis saugiu duomenų apsikeitimo protokolu.

5. Elektroninis rinkimų ar referendumo biuletenis turi būti užkoduojamas rinkėjo kompiuteryje ar kitame rinkėjo įrenginyje. Interneto ryšio kanalais negali būti perduodama nekoduota informacija.

6. Esant techninei galimybei, informacinėje sistemoje turi būti nustatoma ir išsaugoma įrenginio, iš kurio buvo pateiktas elektroninis rinkimų ar referendumo biuletenis, buvimo vieta.

III SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

17 straipsnis. Įstatymo įgyvendinimas

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybė kartu su Vyriausiąja rinkimų komisija iki 2018 m. sausio 1 d., vadovaudamosi šio ir Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymų reikalavimais, įsteigia ir įteisina Balsavimo internetu informacinę sistemą.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2018 m. kovo 1 d. parengia ir Lietuvos Respublikos Seimui pateikia Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo, Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo, Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo, Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso pakeitimų projektus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas